

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»
Факультет журналістики
Кафедра соціальних комунікацій

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 23. ФАКТЧЕКІНГ МЕДІАРЕСУРСІВ

Освітньої програми:

Рівня вищої освіти:

за спеціальністю:

галузі знань:

Журналістика

першого (бакалаврського)

061 Журналістика

06 Журналістика

Робоча програма «**Фактчекінг медіаресурсів**» для студентів першого (бакалаврського) рівня підготовки

спеціальності: 061 Журналістика

галузі знань: 06 Журналістика

Розробник: Золяк В.В. кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент кафедри соціальних комунікацій, Чернявська І.В., викладач кафедри соціальних комунікацій.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри соціальних комунікацій.

Протокол від 27 серпня 2021 року № 1

Завідувач кафедри доц. Золяк В.В.
(підпис)

Схвалено навчально-методичною комісією факультету журналістики

Протокол від 30 серпня 2021 року № 1

Голова доц. Миронюк В.М.
(підпис)

Гарант освітньої програми «Журналістика» зі спеціальності 061 «Журналістика» у галузі знань 06 «Журналістика» рівня вищої освіти першого (бакалаврського)

доц. Золяк В. В.

(підпис)

© Золяк В.В. 2021
© Чернявська І.В. 2021
© ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені акад. С. Дем'янчука» 2021

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Рівень вищої освіти, галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3/3	<p>Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)</p> <p>Галузі знань: 06 Журналістика Спеціальність: 061 Журналістика ОП Журналістика</p>	Обов'язковий освітній компонент	
Змістових модулів – 2		Рік підготовки:	
		2-й	2-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		4-й	4-й
		Лекції	
		20 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		20 год.	4 год.
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
		50 год.	80 год.
Вид контролю: залік			

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Робоча програма навчальної дисципліни «Фактчекінг медіаресурсів» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Журналістика» підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 061 Журналістика галузі знань 06 «Журналістика».

Головною **метою** викладання курсу «Фактчекінг медіаресурсів» є формування у здобувачів професійного комплексного формування навичок відсортовувати правдиву і справжню інформацію від брехні, перевіряти дані, готувати матеріали у збалансований, прозорий та точний спосіб, вміти розрізняти справжню інформацію, підтверджувати новини та інші матеріали, правильно розуміти факти і не піддаватися маніпуляціям.

Завдання курсу: формування готовності майбутніх здобувачів освіти до свідомого існування у медіасередовищі та органічної інтеграції в медіакультуру через формування критичного відношення до аудіовізуального продукту, перетворення себе із споживачів аудіовізуального продукту у свідомих і творчих користувачів мас-медіа, вироблення імунітету до маніпулятивної дії екрану, створення умов інформаційної безпеки для свідомих громадян суспільства.

Під час лекційних та практичних занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Фактчекінг медіаресурсів» студенти **набувають таких програмних компетентностей: ЗК (загальні компетентності), СК (спеціальні фахові компетентності).**

ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

СК07. Здатність застосовувати знання про суспільні проблеми, конфлікти, гібридні війни у своїй професійній діяльності.

Опанування дисципліною «Фактчекінг медіаресурсів» забезпечить наступні програмні результати:

ПР04. Виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел.

ПР08. Виокремлювати у виробничих ситуаціях факти, події, відомості, процеси, про які бракує знань, і розкривати способи та джерела здобування тих знань.

ПР11. Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, українською мовою.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. Фактчекінг та його особливості

Тема 1. Вступ. Фактчек як світовий тренд. Практика фактчек в Україні. Різновиди фактчеку за змістом, формою і направленістю.

Література: основна (1,2,3, 5,6), додаткова (2,7)

Тема 2. Маніпуляція та популізм – типові ознаки. Класифікація маніпулятивних заяв. Відокремлення чуток від фактів. Методи маніпулювання інформацією. Концепція фактчек
Література: основна (1,3,6), додаткова (2,4,7)

Тема 3. Правила інформаційної гігієни. Дезінформація або інфомедія. Фейки. Соціальна користність контенту. Візуалізація. Роботизація.

Література: (1,2,4), додаткова (2,7)

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. Створення текстів у форматі фактчеку

Тема 4. Доказова база. Структура матеріалу в форматі фактчек. Правила побудови доказової бази. Побудова схеми доказів. Найпростіші способи доказів. Використання основних методів логіки.

Література: основна (5,6) додаткова (4,6,7)

Тема 5. Складні за форматами докази. Класифікація помилок при побудові доказової бази. Класифікація ускладнень. Оптимізація процесу доказу.

Література: основна (2,3,5), додаткова (2,3,7)

Тема 6. Продукти фактчекінга. Рейтинги як похідна фактчекінга. Інфографіка. Відеофактчекінг.

Література: основна (1,2,4), додаткова (2,7)

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	всього	у тому числі					всього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. Фактчекінг та його особливості												
Тема 1. Вступ. Фактчек як світовий тренд.	12	2	2			8	14	2				12
Тема 2. Маніпуляція та популізм – типові ознаки.	16	4	4			8	14	2				12
Тема 3. Правила інформаційної гігієни.	16	4	4			8	16	2				14
Всього за змістовим модулем	44	10	10			24	44	6				38
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. Створення текстів у форматі фактчеку												
Тема 4. Доказова база. Структура матеріалу в форматі фактчек.	16	4	4			8	14		2			12
Тема 5. Складні за форматами докази.	16	4	4			8	14		2			12
Тема 6. Продукти фактчекінга.	14	2	2			10	18					18
	46	10	10			26	46		4			42
Усього годин	90	20	20			50	90	6	4			80

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Д.ф.н.	З.ф.н.
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. Фактчекінг та його особливості			
1.	Тема 1. Фактчек як світовий тренд. Практика фактчек в Україні.	2	
2.	Тема 2. Маніпуляція та популізм – типові ознаки.	4	
3.	Тема 3. Правила інформаційної гігієни. Дезінформація або інфодемія.	4	
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. Створення текстів у форматі фактчеку			
4.	Тема 4. Доказова база. Структура матеріалу в форматі фактчек.	4	2
5.	Тема 5. Класифікація помилок при побудові доказової бази.	4	2
6.	Тема 6. Рейтинги як похідна фактчекінга.	2	
Разом		20год	4год

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Д.ф.н.	З.ф.н.
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. Фактчекінг та його особливості			
1.	Використовуючи Українські ресурси FactCheck-Ukraine. Checkregion-ua. «Без брехні». Перевірка зображень. Базові принципи верифікації зображень (Оберіть тематичну підбірку інформації та перевірте її)	8	12
2.	Знайти та проаналізувати маніпулятивні заяви чиновників та політиків Чим небезпечні маніпуляція та популізм?	8	12
3.	Становлення першоджерела зображення. Підтвердження місця, дати і часу. Дозвіл на використання зображення. (Оберіть тематичну підбірку використання зображень та перевірте її). Встановити за фото з соцмережі джерело, дату і місце події	8	14
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. Створення текстів у форматі фактчеку			
4.	Особливості доказів юридичних і законодавчих тез. Охарактеризуйте Вердикт; види вердиктів; форми пояснення вердикту. Формула заголовків. Стилiстика фактчек-матеріалів. (Оберіть тематичну підбірку інформації та проаналізуйте стилістику фактчек-матеріалів)	8	12
5.	Навести приклади фальсифікації зображень Робота зі статистичними даними. Робота із запитам до держорганів. (Оберіть тематичну підбірку інформації зі статистичних даних та перевірте її). Групи і сторінки в соцмедіа як джерело, яке потребує верифікації	8	12
6.	Визначити фейкову новини та її характерні ознаки у соціальній мережі	10	18
Разом		50год	80год

7. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ОПРАЦЮВАННЯ ТЕМ ДИСЦИПЛІНИ

Назва теми	Зміст завдання для відпрацювання пропущених занять і невиконаних завдань	Форми контролю	Література	Кількість балів

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. Фактчекінг та його особливості				
Тема 1. Вступ. Фактчек як світовий тренд. Практика фактчек в Україні. Різновиди фактчеку за змістом, формою і направленістю	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Написання огляду даної теми. Контент-аналіз матеріалів різної тематики регіональних та всеукраїнських медіа.	Опитування, аналіз завдання. Кейс-метод (аналіз журналістських ситуацій)	<i>Література:</i> <i>основна</i> <i>(1,2,3, 5,6),</i> <i>додаткова</i> <i>(2,7)</i>	8
Тема 2. Маніпуляція та популізм – типові ознаки. Класифікація маніпулятивних заяв. Відокремлення чуток від фактів. Концепція фактчек	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Написання огляду даної теми. Контент-аналіз матеріалів різної тематики регіональних та всеукраїнських медіа.	Опитування. Аналіз доповіді Кейс-метод (аналіз журналістських ситуацій). Аналіз матеріалу.	<i>Література:</i> <i>основна</i> <i>(1,3,6)</i> <i>додаткова</i> <i>(2,4,7)</i>	10
Тема 3. Правила інформаційної гігієни. Дезінформація або інфодемія. Соціальна корисність контенту. Роботизація. Фейки. Візуалізація.	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Написання огляду даної теми. Контент-аналіз матеріалів різної тематики регіональних та всеукраїнських медіа	Опитування. Аналіз доповіді Кейс-метод (аналіз журналістських ситуацій). Аналіз матеріалу.	<i>основна</i> <i>(1,2,4),</i> <i>додаткова</i> <i>(2,7)</i>	12
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. Створення текстів у форматі фактчеку				
Тема 4. Доказова база. Структура матеріалу в форматі фактчек. Правила побудови доказової бази. Побудова схеми доказів. Найпростіші способи доказів. Використання основних методів логіки. (6 год.)	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Написання огляду даної теми. Контент-аналіз матеріалів різної тематики регіональних та всеукраїнських медіа.	Опитування. Аналіз доповіді Кейс-метод (аналіз журналістських ситуацій). Аналіз матеріалу.	<i>Література:</i> <i>основна</i> <i>(2,5,6)</i> <i>додаткова</i> <i>(4,6,7)</i>	10
Тема 5. Складні за форматами докази. Класифікація помилок при побудові доказової бази. Класифікація ускладнень. Оптимізація процесу доказу.	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Написання огляду даної теми. Контент-аналіз матеріалів різної тематики регіональних та всеукраїнських медіа.	Опитування. Кейс-метод (аналіз журналістських ситуацій). Аналіз матеріалу.	<i>Література:</i> <i>основна</i> <i>(2,3,5),</i> <i>додаткова</i> <i>(2,3,7)</i>	10

Тема 6. Продукти фактчекінга. Рейтинги як похідна фактчекінга. Інфографіка. Відеофактчекінг.	Вивчення лекційного матеріалу. Написання доповіді Контент-аналіз матеріалів на гендерну тематику регіональних та всеукраїнських медіа. Написання аналітичного матеріалу на гендерну тематику	Опитування. Аналіз доповіді Кейс-метод (аналіз журналістських ситуацій). Аналіз матеріалу.	<i>Література:</i> <i>основна (1,2,4), додаткова (2,7)</i>	10
---	---	---	---	----

8. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

1. Позитивний ракурс шкідливих звичок, міжетничних та міжнаціональних стереотипів в сучасному мистецтві, літературі, субкультурі та контркультурі молоді.
2. Негативні соціальні наслідки впливу медіа: дезорієнтація особистості, крайній негативізм, надлишковий оптимізм, патологічна залежність від медіажанрів та інше.
3. Роль навчальних і розважальних програм, каналів центрального телебачення України як чинників морального виховання учнів та молоді.
4. Практичне використання в професійній діяльності здобувачів освіти можливостей засобів масової інформації і комунікації.
5. Роль медіа в формуванні адаптаційного середовища для здобувачів освіти.
6. Дидактичний і виховний потенціал медіа.
7. Профілактика деструктивних впливів мас-медіа на здобувачів та педагогічних працівників закладів освіти.
8. Розвиток вільних і незалежних мас-медіа як європейський цивілізований вибір України.
9. Функції громадських організацій та закладів освіти щодо формування медіаграмотності педагогів та здобувачів освіти.
10. Позитивні і негативні наслідки застосування медіатехнологій навчання.
11. Практичне й психологічне застосування візуальної медіаінформації.
12. Методика пошук, відбору та застосування інформації й візуальної медіаінформації.
13. Оцінювання змісту медіаповідомлень/медіатекстів засобів масової комунікації щодо реформування освіти.
14. Міжнародна і національна мережа медіаосвітніх інтернет-сайтів.
15. Методи систематизації і формування припущень та суперечливі твердження.
16. Використання сучасних досягнень психології для маніпулятивних технологій в мас-медіа.
17. Роль медіа в формуванні моральних, культурологічних, життєвих та світоглядних принципів громадськості.
18. Відповідальність мас-медіа перед суспільством за якість інформації.

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекції із застосуванням аудіо-візуальних засобів, лекції-візуалізації; проблемні лекції; інтерактивні лекції; лекції-дискусії; мозковий штурм. Самостійна робота з періодикою, он-лайн платформами, перегляд телебачення, прослуховування радіо, контент-аналіз публікацій онлайн-видань, ділові ігри, навчальні диспути та дискусії, самооцінка.

10. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Індивідуальне опитування, фронтальне опитування, перевірка творчих завдань, рефератів, доповідей, тестування та усні коментарі викладача за його результатами, настанови викладача в процесі виконання завдань самостійної роботи, самооцінювання поточного тестування, обговорення та взаємооцінювання студентами виконаних індивідуальних завдань, модульний контроль.

11. ПИТАННЯ ГАРАНТОВАНОГО РІВНЯ ЗНАТЬ

1. Фактчекінг як світовий тренд
2. Практика фактчек в Україні.
3. Різновиди фактчеку за змістом, формою і направленістю.
4. Маніпуляція та популізм – типові ознаки.
5. Класифікація маніпулятивних заяв.
6. Відокремлення чуток від фактів.
7. Концепція фактчек
8. Доказова база.
9. Структура матеріалу в форматі фактчек.
10. Правила побудови доказової бази.
11. Побудова схеми доказів.
12. Найпростіші способи доказів.
13. Використання основних методів логіки.
14. Складні за форматами докази.
15. Класифікація помилок при побудові доказової бази.
16. Класифікація ускладнень.
17. Оптимізація процесу доказу.
18. Продукти фактчекінга.
19. Рейтинги як похідна фактчекінга.
20. Інфографіка.
21. Відеофактчекінг.
22. Перевірка зображень.
23. Базові принципи верифікації зображень
24. Перевірка відео.
25. Технології перевірки.
26. Інструкція з верифікації.
27. Перевірка джерела.
28. Встановлення першоджерела зображення.
29. Підтвердження місця, дати і часу.

30. Дозвіл на використання зображення.
31. Вердикт; види вердиктів; форми пояснення вердикту.
32. Формула заголовків.
33. Стилїстика фактчек-матеріалів.
34. Робота зі статистичними даними.
35. Робота із запитами до держорганів.
36. Методи формування припущень та виявлення «семантичних прогалін».
37. Методика аналізу медіатексту методом актуалізації.
38. Методика аналізу медіатексту методом експлікації логічних зв'язків.
39. Сутність поняття «аудіовізуальна грамотність».
40. Специфіка сприйняття аудіовізуального образу.
41. Характеристика сучасних жанрів аудіовізуальних творів.
42. Роль аудіовізуальної грамотності в здатності критично сприймати твори сучасної екранної культури.
43. Об'єктивні і суб'єктивні причини викривлення інформаційного простору.
44. Маніпулятивні засоби в телевізійних новинах.
45. Маніпулятивний потенціал телевізійних політичних ток-шоу.
46. Нові професії по роботі з інформаційним простором, які задіяні в сфері маніпуляцій.
47. Використання маніпулятивних технологій у засобах масової інформації.
48. Порівняльна характеристика основних технологій підсвідомого впливу на особистість.
49. Характеристика основних індикаторів медіа грамотності.
50. Медіаосвіта і основи медіаграмотності як психолого-педагогічна складова підготовки керівника закладу освіти.
51. Європейські критерії медіаграмотності.
52. Вплив медіаінформації для формування морально-етичних орієнтирів сучасної молоді.
53. Приклади медіапроектів (програм) освітньої спрямованості і їх правдивість
54. Приклади елементів навіювання засобами масової інформації та їх наслідки і прояви як в суспільстві так і з боку окремої особистості;
55. Принципи, засоби, методи збору, систематизації, узагальнення і використання аудіовізуальної та друкованої інформації
56. Принципи маніпулювання свідомістю споживачів аудіовізуальної інформації.
57. Вплив прихованої комерційної інформації і деформації дійсності.
58. Вплив комерційних схем в засобах масової інформації та недостовірної інформації на свідомість молоді.
59. Можливості та умови ефективного використання аудіовізуальних засобів в навчальній роботі;
60. Використання можливостей засобів масової інформації і комунікації в освітній діяльності закладів освіти.
61. Роль медіа в формуванні полікультурної картини світу та освітньому процесі закладів освіти.
62. Спецмедіапроекти, елементи навіювання в засобах масової інформації, їх шкідливі наслідки та прояви в суспільстві.
63. Формування світоглядних позицій здобувачів освіти засобами масової інформації.
64. Подача інформації на правах реклами (прихованої реклами), її оцінка та сприйняття особистістю.

65. Види комп'ютерних програм навчання.
66. Дидактичний і виховний потенціал медіа (інтерактивність, комунікативність, мультимедійність, індивідуалізація тощо).
67. Особливості основних інструментів «нових» медіа таких, як YouTube, Google, Facebook та Twitter.
68. Навчальні ресурси глобальної мережі Internet.
69. Позитивні та негативні наслідки застосування медіатехнологій навчання.
70. Негативні тенденції, що створюють засоби масової інформації (дезорієнтація особистості, крайній негативізм, надлишковий оптимізм тощо).
71. Правила культури спілкування в інформаційному суспільстві та методи захисту від можливих негативних впливів у процесі масової комунікації.

12. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Поточне тестування та самостійна робота						Підсумковий контроль (залік)	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	40	100
8	10	12	10	10	10		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Критерії оцінювання	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Студент виявляє особливі творчі здібності, глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах; вміє аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку; застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач; володіє вмінням надавати чітку аргументовану відповідь на поставленні питання	відмінно
82-89	B	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи, надає лаконічну відповідь майже на всі поставленні питання; самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	добре
74-81	C	Студент вміє оперувати необхідним колом понять та категорій; узагальнювати та систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві	

64-73	D	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, слабе їх застосування при розв'язанні практичних завдань; аналізує навчальний матеріал за допомогою викладача, надає мало аргументовані відповіді, виправляє не всі помилки, значна кількість яких є суттєвими	задовільно
60-63	E	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні вищому за початковий, проте має фрагментарне уявлення про деякі поняття та категорії курсу; надає неповне висвітлення змісту питань; має недостатнє вміння зробити аргументовані висновки; відповіді містять значну кількість недоліків і помилок	
35-59	FX	Студент не опанував значну частину матеріалу курсу; не володіє понятійним апаратом; не опрацював базову та допоміжну літературу. Мова не виразна, обмежена, бідна, словниковий запас не дає змогу оформити ідею. Практичні навички на рівні розпізнавання	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	Студент повністю не знає програмного матеріалу, не працював в аудиторії з викладачем або самостійно; допускає суттєві помилки у відповідях на питання, не вміє застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних завдань	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Опорні конспекти лекцій.
2. Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення.
3. ТЗН.
4. Навчальні демонстрації.
5. Комп'ютерне забезпечення.

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА БАЗОВА

1. Гороховський О. М. Фактчек як тренд розслідувань: можливості та перспективи: практичний посібник / О. М. Гороховський. Дніпро: ЛІРА, 2017. 133 с.
2. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості: підручник. 2-е вид., перероб. і допов. Львів: ПАІС, 2004. 268 с.
3. Зражевська Н. І. Масова комунікація і культура / Н. І. Зражевська. – Черкаси : Брама – Україна, 2006. – С. 38 – 39.
4. Зражевська Н. І. Комунікаційні технології: лекції / Н. І. Зражевська. — Черкаси: Брама-Україна, 2010. — 224 с
5. Іванов В. Ф. Поняття “інформація” у різних науках / В. Ф. Іванов // Наукові записки Інституту журналістики / КНУ ім. Т.Шевченка. – К., 2000. – Т. 1. – С. 71 – 75.65. Квіт С. Масові комунікації : [підруч. для студ. вищ. навч. закл.] / Сергій Квіт ; [наук. ред. Королько В. Г.]; Нац. ун-т «Києво-Могилянська акад.» — К. : Києво-Могилянська академія, 2008. — 206 с.: іл., табл.
6. Різун В. В. Теорія масової комунікації: підручник для студ. галузі 0303 «Журналістика та інформація» / В. В. Різун. – К. : Вид. центр «Просвіта», 2008. – 260 с.

Додаткова

1. FactCheck-Ukraine Checkregion-uaStopFake.org <https://voxukraine.org/uk/tag/faktchek-uk/>
2. Перевірка фактів як буденний журналістський ритуал // Медіакритика: <http://www.mediakrytyka.info/ohlyady-analyyka/perevirka-faktiv-yak-budennyy-zhurnalistsky-rytual.html>
3. Про фактчекінг у добу Постправди // <https://opinion.biz.ua/2017/11/13/pro-faktcheking-u-dobu-postpravdi/>
4. Третина проаналізованих цитат політиків про пенсійну реформу була правдою — фактчекінг // Громадське радіо: <https://hromadskeradio.org/programs/ppp/tretyna-proanalizovanyh-cytat-politykiv-pro-pensyynu-reformu-bula-pravdoyu-faktcheking>
5. Фактчекінг висловлювань Порошенка: 72% цитат про досягнення і 5% про боротьбу з корупцією // Громадське радіо: <https://hromadskeradio.org/programs/ppp/faktcheking-vyslovlyuvan-poroshenka-72-cytat-pro-dosyagnennya-i-5-pro-borotbu-z-korupciyeyu>
6. Обманувать(ся) рады: для чого нужен фактчек // <http://detector.media/infospace/article/117299/2016-07-29-obmanuvatsya-rady-dlya-chego-nuzhen-faktchek/>
7. 8 сайтів з офіційними даними для фактчекінгу // http://medialab.online/news/offdata/?fbclid=IwAR0d-BK6w63HIKncGVtIHOaW2IGnbwLeLMKWgn91_vIGbipMZQJsNarxZY8

14. Інформаційні ресурси

1. Фактчек. ІСТОРИЯ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ // <https://voxukraine.org/longreads/voxcheck/factcheckhistory/index.html>
2. Курс з верифікації даних // <https://vumonline.ua/course/verification-in-the-internet>
3. Faktus [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://faktus.info/o-nas/>
4. FactCheck.org [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://factcheck.org>
5. Politifact.com [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.politifact.com>